

Ozir po svetu.

Bosfor ali carigradski kanal.

Tako se imenuje morska ožina poleg Carigrada, ki zedinjuje marmorno morje s črnim morjem. (Gerško ime Bosfor pomeni po našem goveji brod, ker je po pravlicah starodavnih neka u kravo spremenjena kraljevna, z imenom Io, ta zaliv nekdanj bila preplavala). Ta morska pot na njenem nar ožjem kraju je 2100, na nar širokejem pa 11.400 čevljev široka.

Na evropski strani in scer na zapadnem izhodu Bosfora leži Carigrad (Istambul, Konstantinopol), glavno in stolno mesto (grad) turškega carstva. Vstrie, na azijski strani, je Skader (Skutari), predmestje Carigradsko.

Dardanele.

Ožina morska med egejskim in marmornim morjem se imenuje Helespont. Dolga je 8, široka četrta do 1 milje. Uterjena je s 4 gradiči, ki se zovejo Dardanele; dvoje njih leži na evropski, dvoje pa na azijski strani. Terdnjave te so ključ in obrana Carigrada, ker branijo prihod do njega.

Okolica Helesponta je verlo znamenita, ne samo zavolj lepote in tverdine, temoč tudi iz povestnice nam je znana. Ondi je namreč silni Kserkses, kralj perzijski, most bil zgradil, prevésti vojsko svojo nebrojno, in podjarmiti Grecijo, kar pa ni dosegel (leta 480 pred Kristovim rojstvom.)

Sinope.

Ker se od tega časa, kar so Rusi Turkom toliko bark sožgali, mnogo govori od mesta Sinope, kjer se je to zgodilo, naj povemo kaj malega od tega sedaj zgodovinskega kraja.

Mesto Sinope (pri Turkih Sinub) leži v Anatolii (Mali Azii) na severnem bregu črnega morja na cesti iz Carigrada v Trebisondo (Trapezunt), se prištevava k velikemu pašaliku Angorskemu in ima 8 do 10.000 prebivavcev. Mesto je postavljeno na ožini otoka, ki se v morje raztega. Luka leži na vshodu mesta, varje jo vterjeni nasip, in branijo jo baterije na gradbah, veliko in močno štirivoglato zidovje, ki spominja na čase gerških cesarjev. Na zapadu je druga luka, imenovana Ak-liman (luka bela). Imenitno je bilo mesto to zavolj brodarne (arsenala), kjer so Turki izdelovali svoje vojaške barke (brodove); ta brodarina je edina bila razun Carigradske. Tu so se tesale fregate in veliki brodovi. Okoljno pogorje daja tudi les, ki je prav dober za barke. Inženirji so večidel tujei v službi turški, delavci so Gerki, ki dobivajo po 15—18 krajc. plačila na dan. Gradbe Sinopske luke pa so bile v naj slabšem stanu. V letu 1808 je poslanec francozki, spoznavši imenitnost tega mesta, poslal tje dva francozka dostojnika in dva poddostojnika, da bi gradbo popravili. Njih prva skerb je bila, postaviti baterije na koncu predgorja, da bi branile vhod v luko. Dalje so postavili nekatere manjše gradbe, ktere pa niso bile dovolj dokončane. Te gradbe se čez 40 let niso nič popravile. Rusi so napadli Trebisondo v letu 1807, so pa bili zapodeni, in ker se ni pred mestom Sinope nikdar sovražnik prikazal, so mislili Turki, da je ondi varno pribežališče; al strašno so bili goljufani zavolj svoje zanikernosti. — Mesto Sinope je postavljeno iz staviva nekega bivšega gerškega me-

Drave prebivajoči. Predlog ambi je tudi Latinec rabil, ker se mu je glajše glasilo, kakor latinski Circumdravi. Ravno v zemlji Ambidravov nahajamo na rimskih spomenikih nar več čisto slovenskih imen, kakor Cuca, Cutio, Plocamus, iz indoslavenskih phallorgij prejetih. Glej naš spis „o Ambidravih.“

sta, iz ostanjkov Mileških, ki je stalo na ožini, kjer zdaj stoji Sinope. Bilo je rojstni kraj Diogena, glavno mesto Mitridata. Lukul ga je v svojo oblast dobil v 71. letu pred Krist. rojstvom. V hišah so vzdani gerški in paflagonski napisi, raztolčene sohe itd: Sinope, kakor vse druge mesta v Mali Azii, nekdanj tako premožne in v izobraženosti naj perve, so, kar so pod vlado turško, v naj revnišem stanu.

Slovanski popotnik.

* „Neven“, lepoznanški zabavni in podučni list, izhaja letos v Zagrebu na stroške „matice ilirske“, in izrečeno je vredništvo dobroznanemu gosp. Jos. Prausu, bivšemu vredniku „Südslav. Zeit.“ Novi gosp. vrednik, ki je vés moč za to, da se dvigne edini lepoznanški časnik na Jugoslavenskem na večjo veljavo, je razglasil vodila, po kterih če postopati v vredovanju omenjenega lista, in iz kterih previdimo, da bo — z edino izključbo politike — obsegal vse vejice, ki sestavljajo obširno drevo krasnoslovja v prozi in poezii, in bo donášal mnogoverstne podučne in kratkočasne (zabavne) sestavke tudi za ženski spol. Slovstvo (literatura) jugoslavensko sploh bo našlo obširno mesto v „Neven-u“, kteremu pod novim vredništvom pošljemo serčno „dobro došlo!“ Cena za celo leto po pošti mu je 5 fl.

* Tretji natis predelane in popravljene Janežičeve slovenske slovnice za Nemce za šolski in domači poduk pod naslovom: „Leichtfassliche slovenische Sprachlehre für Deutsche zum Schulgebrauche und Privatunterrichte von Anton Janežič“ je prišel te dni v Celovcu na svetlo. Bukev, ki so doživele v kratkem troje iztisov, ni treba na dolgo priporočevati; že to, da sta se dva iztisa tako hitro pokupila, je djansk dokaz, da neutrudljivi gosp. pisatelj je dobro vstregel tistim, ki se želijo učiti prelepi naš slovenski jezik.

* Česki pisatelj gosp. Erben je spisal knjigo pod naslovom „diplomatar“, ki se ravno natiskuje. Ker je delo obširno, bo prišlo še le čez nekatere mesce popolnoma na svetlo.

* Gosp. dr. Fr. Ladislav Rieger izdeluje v českem jeziku statistiko austrijskega cesarstva.

* Kollarova „Slavy dcera“ je neki Slovak predstavil v nemško in jo misli v Olomucu na svetlo dati.

* Presv. cesar je blagovolil napraviti stolico madjarskega jezika na praškem vseučilišču.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Tersta 13. jan. Nobena novoletnica nas terzaških Slovencev ni toliko razveselila, kakor tista, ki so jo „Novice“ perve oznanile, da so namreč milostljivi knezoškof Ljubljanski obljubili pomoč k izdanju popolnega, nam tako potrebnega slovenskega slovnika. Slava, slava, in hvala Jim! — Velike zasluge si bo pridobil tudi vsak, ki bo pomagal na kakoršno koli si bode vižo, da se to imenitno delo kar je naj bolj moč popolnoma izdá. Težavno je scer delo, pa nemogoče ni. Naj večjo težavo so premagali presvitli knez.

Nujte drugo veselo zgodbo: Nek učenec tukajšnje gimnazije, Slovenec po rodu, je prošnjo vložil, da bi bil oprosteno se učiti slovenščine; al sl. šolska vradnja ga je zavernila in mu ukazala, se učiti slovenskega jezika in se vsim, predpisanim preskušnjam podvreči. Tako je prav. Slava šolski vradnji! Ako bi se take nespametne prošnje vliševale, ne bo konca tistih izgovorov, kterih v kancelijah slišimo, ako je treba pisati slovenski in razumeti jezik domači.